

CRNA GORA
MINISTARSTVO PRAVDE

**ANALIZA ODOBRENIH SLUČAJEVA BESPLATNE PRAVNE POMOĆI I
POTREBNIH SREDSTAVA ZA FINANSIRANJE NA GODIŠNJEM NIVOU ZA
PERIOD 1. JANUAR - 1. OKTOBAR 2017. GODINE**

Oktobar 2017. godine

UVOD

Jedan od ključnih osnova vladavine prava predstavlja pristup pravdi bez diskriminacije i pod jednakim uslovima. Sa aspekta funkcionisanja demokratskog društva pristup pravdi ima suštinsko značenje. Stoga Ustav Crne Gore propisuje da se prava i slobode ostvaruju na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma, te da svako ima pravo na pravnu pomoć. Isto tako definiše da pravnu pomoć pruža advokatura, kao nezavisna i samostalna profesija, i druge službe, te da je pravna pomoć može biti besplatna, u skladu sa zakonom.

Dostupnost pravosuđa, transparentnost rada pravosudnih institucija i javno povjerenje u pravosuđe predstavljaju temeljne principe djelotvornog i efikasnog pravosudnog sistema.

Donošenjem Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, koji se primjenjuje od 1. januara 2012. godine, stvoreni su normativni uslovi da svi građani, bez obzira na njihovo imovno stanje, mogu ostvariti pravo na sudsku zaštitu bez štete po nužno izdržavanje sebe i svoje porodice, kao i da se besplatna pravna pomoć radi ostvarivanja prava na pravično suđenje i jednak pristup sudu obezbijedi u skladu sa međunarodnim standardima. Izmjenama Zakona iz 2015. godine omogućeno je ostvarivanje besplatne pravne pomoći i u postupku pred javnim izvršiteljima, imovinski kriterijumi kao osnov za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć su usklađeni sa novim Zakonom o dječjoj i socijalnoj zaštiti, jasno su propisani kriterijumi po kojima advokat može uskratiti pravnu pomoć, žrtvama nasilja u porodici iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici omogućeno je da budu prepoznati kao privilegovani korisnici prava na besplatnu pravnu pomoć, a propisan je i rok za odlučivanje u upravnim sporovima protiv odluka kojima je odbijen zahtjev za besplatnu pravnu pomoć. Navedenim izmjenama zakon je u značajnoj mjeri unaprijeđen.

Usvajanje ovog zakona predstavljalo je pravni odgovor na obaveze sadržane u Ustavu Crne Gore i Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i slobodama, ali i na obavezu implementacije pravnih standarda razvijenih u okviru prava Evropske unije.

Na taj način pravo na pristup sudu, shodno zakonu, omogućeno je velikom broju građana, kako u postupcima pravnog savjetovanja, sastavljanja pismena, tako i zastupanja u postupku pred sudom, Državnim tužilaštvom i Ustavnim sudom Crne Gore i u postupku za vansudsko rješavanje sporova.

Sprovođenje ovog zakona prati Ministarstvo pravde, koje shodno Akcionom planu za pregovaračko poglavlje 23, u saradnji sa Vrhovnim sudom Crne Gore i Sudskim savjetom, izrađuje Analizu odobrenih slučajeva besplatne pravne pomoći za period januar-oktobar, kao i potrebnih sredstava za finansiranje sistema besplatne pravne pomoći.

U cilju ispunjenja aktivnosti predviđenih Akcionim planom koje se odnose na kontinuirano praćenje sistema besplatne pravne pomoći, do sada su izrađene četiri godišnje analize, a pred nama je peta po redu Analiza primjene ovog zakona, koja

obuhvata podatke za period 1. januar - 1. oktobar 2017. godine. Predmet ove analize su aktivnosti preduzete u 2017. godini, odobreni slučajevi besplatne pravne pomoći u izvještajnom periodu, kao i potrebna sredstva za finansiranje sistema besplatne pravne pomoći.

Podaci o broju podnijetih zahtjeva, vrsti korisnika odobrene besplatne pravne pomoći, načinu odlučivanja po zahtjevima i odobrenim sredstvima, prikupljeni su na osnovu podataka dobijenih od Osnovnih sudova u Crnoj Gori.

U ovoj analizi sadržani su podaci i o broju zaposlenih u kancelarijama za pružanje besplatne pravne pomoći, kao i broju upravnih sporova. Takođe, dat je pregled sprovedenih aktivnosti usmjerenih na jačanje sistema besplatne pravne pomoći u Crnoj Gori, kao instrumenta zaštite prava na pristup sudu, koji doprinosi većoj efikasnosti pravosuđa u cjelini, a u konačnom i pravnoj sigurnosti svih građana.

NORMATIVNI OKVIR

Normativni okvir besplatne pravne pomoći čine:

- Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći („Službeni list CG“, br.20/11 i 20/15);
- Pravilnik o obrascu zahtjeva za odobravanje besplatne pravne pomoći i obrascu uputnice („Službeni list CG“, broj 58/11);
- Pravilnik o obrascu zapisnika o pravnom savjetovanju („Službeni list CG“, broj 58/11);
- Pravilnik o evidencijama o besplatnoj pravnoj pomoći („Službeni list CG“, broj 58/11).

INSTITUCIONALNI OKVIR I POSTUPAK OSTVARIVANJA PRAVA

Osnovni institucionalni okvir sistema besplatne pravne pomoći čini 15 kancelarija (službi) pri osnovnim sudovima u Crnoj Gori. Besplatnu pravnu pomoć odobrava osnovni sud, odnosno predsjednik suda ili sudija koga on ovlasti na čijem području podnosioc zahtjeva ima prebivalište ili boravište.

Vršenje stručnih i administrativnih poslova u postupku odobravanja besplatne pravne pomoći organizuje se u okviru službe ili referata za besplatnu pravnu pomoć. Takođe, Služba, pored navedenih poslova, daje obavještenja i savjete zainteresovanim licima o mogućnostima i uslovima za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć i o drugim pitanjima u vezi sa odobravanjem besplatne pravne pomoći i pomaže podnosiocu zahtjeva prilikom podnošenja zahtjeva.

Zahtjev za odobravanje besplatne pravne pomoći podnosi se na obrascu koji se može dobiti u svakom osnovnom sudu odnosno Službi za besplatnu pravnu pomoć. Podatke o pravima na nepokretnosti, hartijama od vrijednosti i poreskim obavezama podnosioca zahtjeva i članova njegove porodice utvrđuje Služba. Podnosiocu zahtjeva

kome je odobrena besplatna pravna pomoć izdaje se uputnica koja, između ostalo, sadrži: oblik odobrene besplatne pravne pomoći, ime advokata koji je određen, kratak opis pravne stvari za koju je odobrena besplatna pravna pomoć. U periodu od odobravanja besplatne pravne pomoći do dana zaključnog obračuna troškova, lice kojem je besplatna pravna pomoć odobrena dužno je da obavještava Službu o promjenama svog imovinskog stanja. Ako je korisnik prava na besplatnu pravnu pomoć u cjelini ili djelimično uspio u postupku i stekao imovinu, odnosno prihode, dužan je da vrati u Budžet iznos troškova ostvarenih po osnovu odobrene besplatne pravne pomoći.

AKTIVNOSTI U 2017. GODINI

U cilju realizacije mjera predviđenih Strategijom reforme pravosuđa 2014-2018. godine i pratećim Akcionim planom, gdje je u okviru strateškog cilja „jačanje dostupnosti, transparentnosti i javnog povjerenja u pravosuđe“, kao jedna od strateških smjernica, predviđeno razvijanje i unapređenje sistema besplatne pravne pomoći, u izvještajnom periodu preduzete su sljedeće aktivnosti:

- Udruženje sudija Crne Gore je u periodu 01. januar - 01. oktobar 2017. godine, u saradnji sa Centrom za demokratsku tranziciju objavilo pet info brošura, od kojih je jedna na temu besplatne pravne pomoći, u okviru projekta "Inicijativa za transparentno pravosuđe", finansiranog od strane Delegacije EU. Ove brošure su, uključujući i brošuru o besplatnoj pravnoj pomoći, distribuirane građanima putem info pultova u svim crnogorskim opštinama.

- Advokatska komora, u svakodnevnom neposrednom kontaktu sa građanima i kroz istupanje advokata u različitim televizijskim emisijama građane koji žele ostvarivanje/zaštitu određenih prava, upućuje na Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći kao normativni okvir za ostvarivanje pristupa pravdi, bez obzira na finansijske mogućnosti. Takođe, administracija Advokatske komore, koja je u svakodnevnom neposrednom kontaktu sa građanima koji žele ostvarivanje/zaštitu određenih prava, a ukažu da su njihove materijalne prilike takve da ne mogu angažovati advokata, upućuje ih na mogućnost ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć.

FUNKCIONISANJE BESPLATNE PRAVNE POMOĆI

Pred crnogorskim sudovima u izvještajnom periodu (1. januar 2017. - 1. oktobar 2017. godine) ukupno je podnijeto 454 zahtjeva za odobravanje besplatne pravne pomoći, od čega je: 351 usvojeno, 57 odbijeno, 4 odbačeno, 5 zahtjeva je povučeno, u 3 slučaja je postupak obustavljen, dok je u 34 predmeta odlučivanje u toku. (Tabela br. 2)

Broj podnijetih zahtjeva smanjen je (sa 556 na 454 zahtjeva, odnosno za 22.4%) u odnosu na prethodni izvještajni period (januar-oktobar 2016. godine).

Primjetno je da su najveći broj zahtjeva za odobravanje besplatne pravne pomoći podnosili lica slabog imovnog stanja (47.58%) i korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice (30.62%). (Grafikon br. 2)

Kada se analizira ukupan broj podnijetih zahtjeva u izvještajnom periodu i način odlučivanja po njima, uočava se da je u najvećem broju slučajeva (77%) besplatna pravna pomoć odobrena, 13% zahtjeva je odbijeno, dok je broj odbačenih, obustavljenih i povučenih zahtjeva mali. (Grafikon br. 1)

Od ukupnog broja podnijetih zahtjeva, državljani Crne Gore bili su korisnici besplatne pravne pomoći u 338 slučajeva, a strani državljani koji imaju stalno nastanjenje ili odobren privremeni boravak u 15 slučajeva.

U izvještajnom periodu pruženi su sljedeći oblici BPP: 1) Pravno savjetovanje - 0 2) Sastavljanje pismena - 92; 3) Pravni savjet i zastupanje u postupku pred Državnim tužilaštvom - 10; 4) Pravni savjet i zastupanje u postupku pred sudovima u prvom i drugom stepenu - 312; 5) Pravni savjet i zastupanje u vezi sa ustavnom žalbom - 1; 6) Pravni savjet i zastupanje u postupku za vansudsko rješavanje sporova - 0 i 7) Pravni savjet i zastupanje u postupku pred javnim izvršiteljem - 28.

Takođe, u izvještajnom periodu bilježi se smanjenje kod sastavljanja pismena za 33.46% kao i smanjenje (9,9%) kada je u pitanju pružanje pravne pomoći u vidu pravnih savjeta i zastupanja u postupku pred sudovima u prvom i drugom stepenu u odnosu na isti period 2016. godine (sa 346 na 312). U izvještajnom periodu nije zabilježen nijedan oblik pravnog savjetovanja.

Protiv odluka o zahtjevima u predmetima besplatne pravne pomoći u prvih 10 mjeseci 2017. godine pokrenuta su 3 upravna spora.

U osnovnim sudovima u službama za besplatnu pravnu pomoć ukupno je zaposleno 19 lica.

U budžetu sudstva za 2017. godinu na ime BPP opredijeljeno je 468.999,31€, a na dan 17.10.2016. godine utrošeno je 151.375,85€. (Tabela broj 1)

Tabela broj 1: Sredstva za finansiranje besplatne pravne pomoći u 2017. godini

BUDŽET 2017. GODINA

Osnovni sud	Opredijeljena budžetska sredstva za 2017. godinu	Petrošena budžetska sredstva i namjena		
		Iznos sredstava isplaćenih po osnovu pružanja BPP	Sredstva za rad službi	Ostalo
Bar	/	9.434,75	542,00	/
Berane	/	19.632,41	900,91 (1+1)	/
Bijelo Polje	/	2.415,55	542,00	/
Danilovgrad	/	3.341,44	542,00	/
Žabljak	/	0,00	542,00	/
Kolašin	/	300,00	542,00	/
Kotor	/	5.554,79	590,00	/
Nikšić	/	4.109,37	991,00 (1+1)	/
Plav	/	3.510,25	1.026,00 (1+1)	/
Pljevlja	/	4.399,68	557,59	/
Pogorica	/	65.576,73	991,00(1+1)	/
Rožaje	/	19.155,67	949,00(1+1)	/
Ulcinj	/	2.275,00	542,00	/
Herceg Novi	/	350,00	542,00	/
Cetinje	/	546,21	974,50(1+1)	/
Ukupno:	468.999,31	140.601,85	10.774,00	

Sudovi u 2017.godini, nijesu imali pojedinačno opredijeljen iznos sredstava za pružanje besplatne pravne pomoći.

Sredstva iskazana u koloni „Iznos sredstava naplaćenih po osnovu pružanja besplatne pravne pomoći“ sadrže iznose isplaćene u 2017.godini (do 17.10.). Takođe, iskazani iznos se odnosi na sva isplaćena rješenja u završenim predmetima.

U kancelarijama za pruženje besplatne pravne pomoći, u dva suda su angažovani predsjednik suda i jedan sudija (Rožaje i Herceg Novi), zbog čega njihove zarade nijesu posebno iskazane, već su za ta dva suda prikazane zarade za savjetnike (upravitelj pisarnice u OS Rožaje) i daktilografe koji sa predsjednikom odnosno sudijom rade na ovim predmetima. U ostalim sudovima, za rad u ovim kancelarijama su opredijeljeni savjetnici i daktilografi, kojima ovo nije redovan posao već su raspoređeni i na drugim referatima, pri čemu su iskazana prosječna primanja za savjetnike i daktilografe.

Sve kancelarije koriste kompjutersku opremu, kancelarijski materijal, poštanske usluge u okviru svog suda, te kako se ove evidencije ne vode ne postoji mogućnost da se navedu podaci u koloni "Ostalo".

Tabela br. 2: Ukupan broj podnijetih zahtjeva za BPP i način odlučivanja

Osnovni sud	Ukupno podnijetih zahtjeva	Usvojeno	Odbijeno	U toku	Povučen zahtjev	Odbačen zahtjev	Postupak obustavljen
Bar	31	25	2	3	0	1	0
Berane	45	29	8	4	4	0	0
Bijelo Polje	15	12	2	1	0	0	0
Danilovgrad	10	7	2	1	0	0	0
Žabljak	0	0	0	0	0	0	0
Kolašin	4	4	0	0	0	0	0
Kotor	13	6	0	7	0	0	0
Nikšić	32	25	1	4	0	0	2
Plav	3	2	0	1	0	0	0
Pljevlja	18	16	2	0	0	0	0
Pogorica	155	133	15	4	1	2	0
Rožaje	79	64	15	0	0	0	0
Ulcinj	31	22	4	4	0	0	1
Herceg Novi	13	5	4	3	0	1	0
Cetinje	5	1	2	2	0	0	0
Ukupno:	454	351	57	34	5	4	3

Grafikon br. 1: Ukupan broj podnijetih zahtjeva za BPP i način odlučivanja

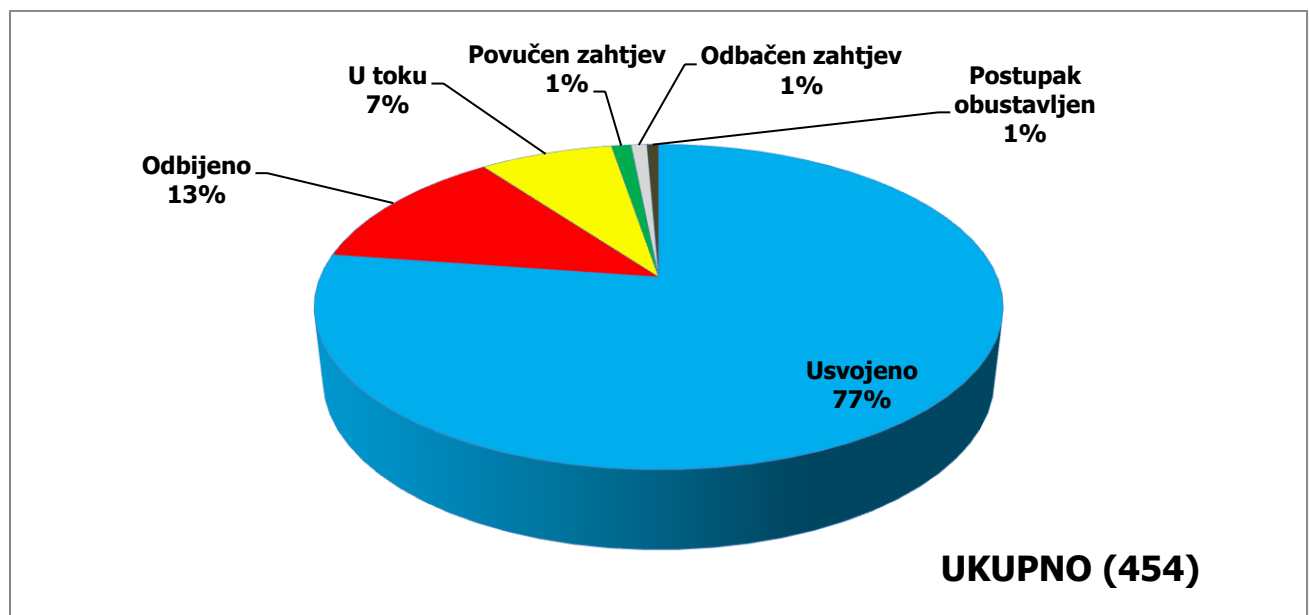
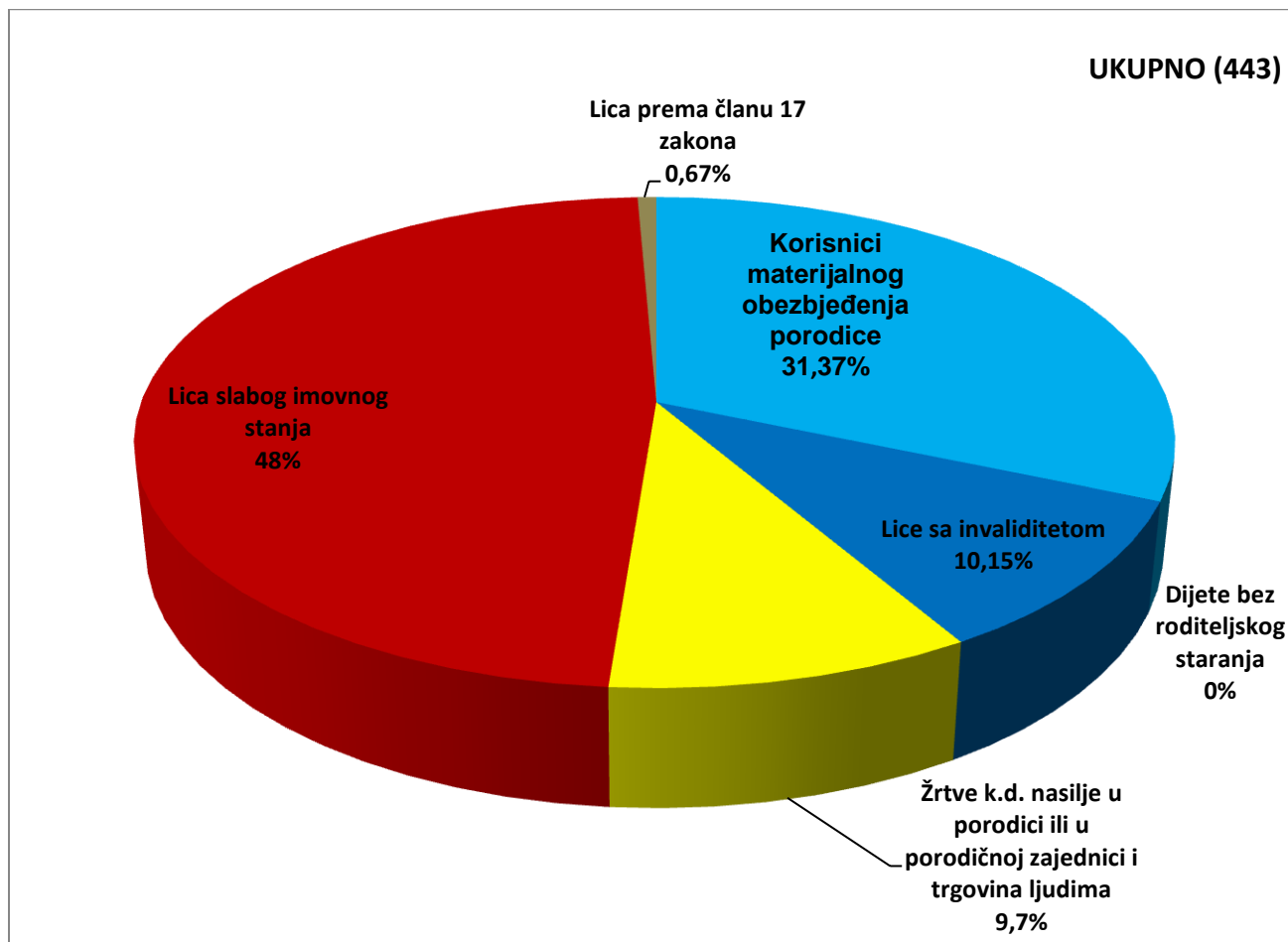

Tabela br. 3: Ukupan broj podnijetih zahtjeva za BPP po vrsti korisnika

Korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice	Dijete bez roditeljskog staranja	Lice sa invaliditetom	Žrtve krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici i trgovina ljudima	Lica slabog imovnog stanja	Lica čiji prihodi i prihodi članova porodice ne prelaze dvostruki iznos koji predviđa Zakon o BPP u čl.14 (član 17 zakona)
139	0	45	43	213	3

Grafikon br. 2: Procenat podnijetih zahtjeva za BPP po vrsti korisnika

Od ukupnog broja usvojenih zahtjeva za pružanje besplatne pravne pomoći (351), najveći broj imali su korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice i lica slabog imovnog stanja (77,2%), a manje je bilo lica sa invaliditetom i žrtava krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici i trgovina ljudima, kao i lica koja ostvaruju ovo pravo na osnovu člana 17 zakona. (Tabela 4 i Grafikon br. 3)

Međutim, treba napomenuti da je besplatna pravna pomoć odobrena u 86% slučajeva žrtvama krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici i trgovina ljudima, u 94% korisnicima materijalnog obezbjeđenja porodice, dok je u značajnom broju odobrena licima sa invaliditetom (91%) i licima slabog imovnog stanja (65%), a licima koja ostvaruju pravo na besplatnu pravnu pomoć po članu 17 zakona usvojeno je 2 od 3 podnijetih zahtjeva (66%). (Tabela 5 i Grafikon br. 4)

Tabela br. 4: Ukupan broj usvojenih zahtjeva za BPP po vrsti korisnika

Ukupan broj usvojenih zahtjeva	Korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice	Dijete bez roditeljskog staranja	Lice sa invaliditetom	Žrtve krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici i trgovina ljudima	Lice slabog imovnog stanja	Lica čiji prihodi i prihodi članova porodice ne prelaze dvostruki iznos koji predviđa Zakon o BPP u čl.14 (član 17 zakona)
351	132	0	41	37	139	2

Grafikon br. 3: Ukupan procenat usvojenih zahtjeva za BPP po vrsti korisnika

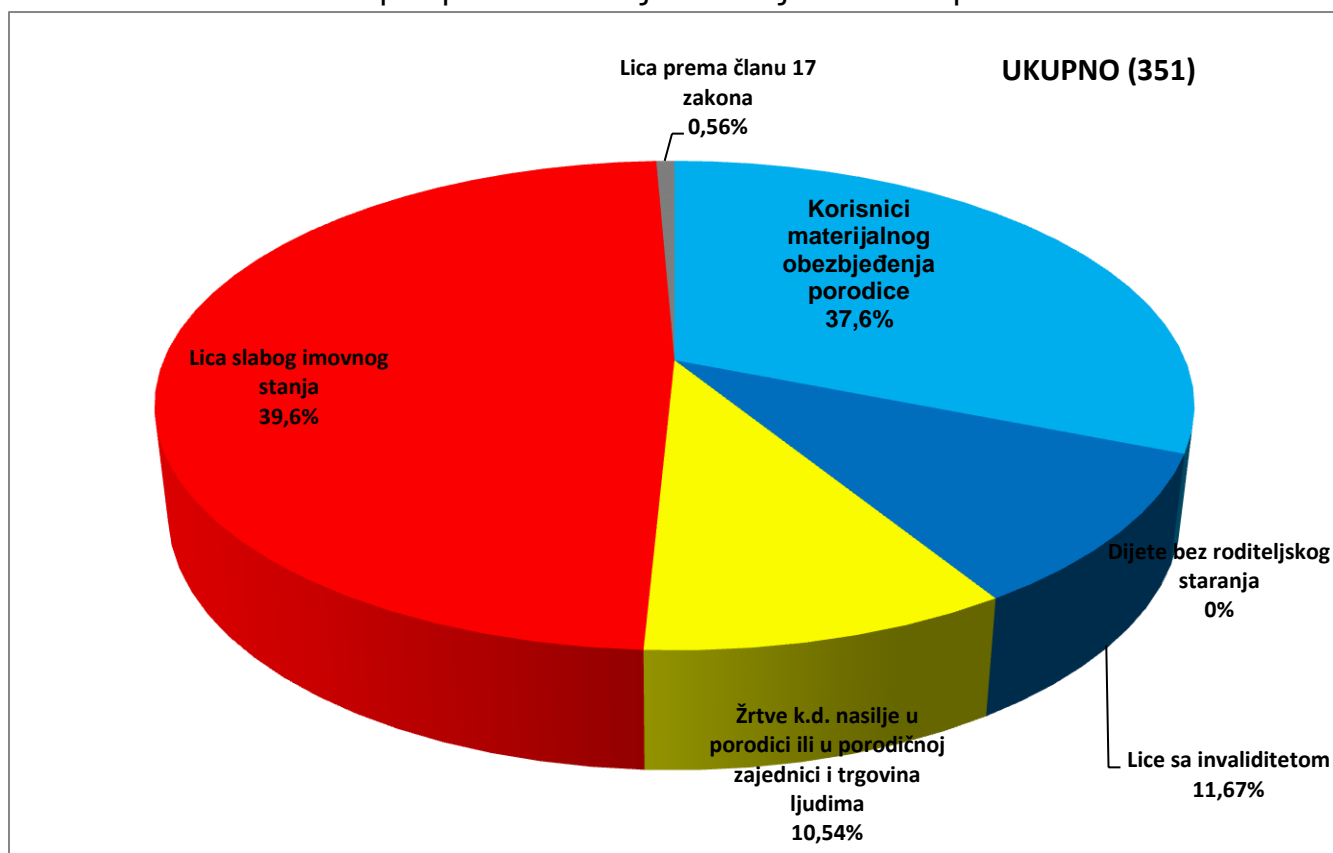
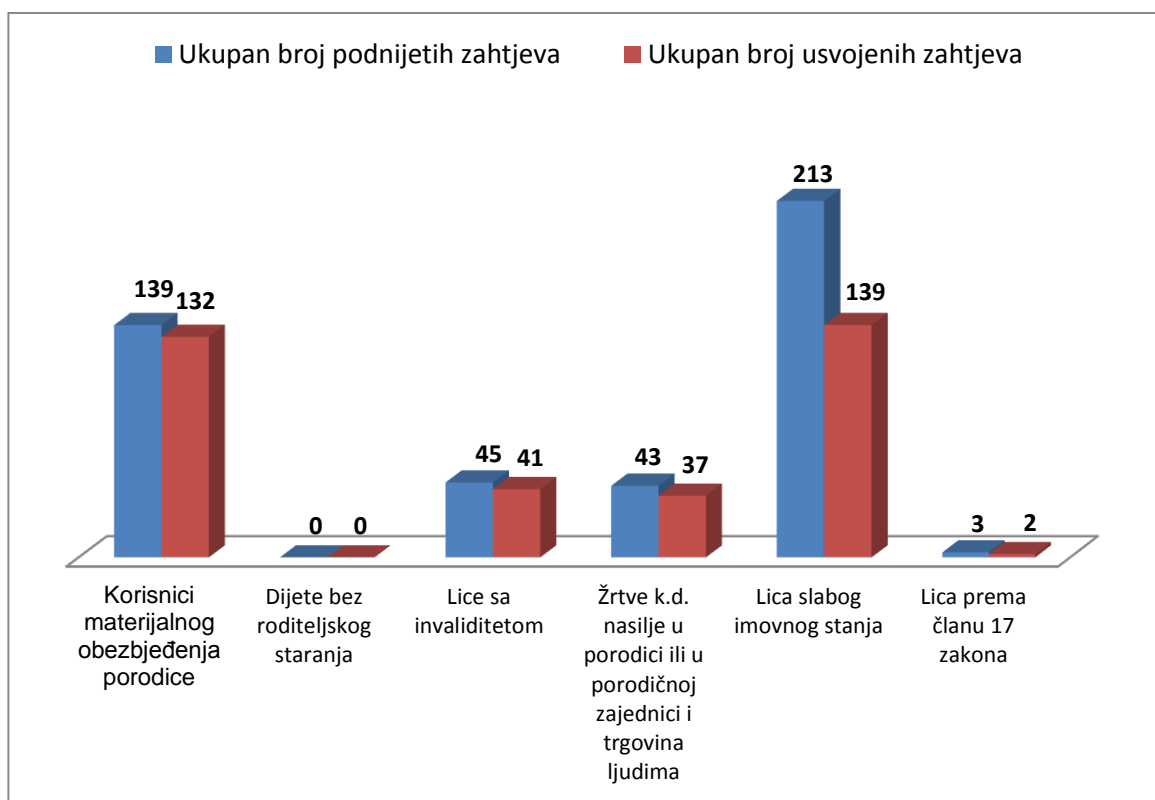

Tabela br. 5: Ukupan broj podnijetih i usvojenih zahtjeva za BPP po vrsti korisnika¹

	Korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice	Dijete bez roditeljskog staranja	Lice sa invaliditetom	Žrtve krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici i trgovina ljudima	Lica slabog imovnog stanja	Lica čiji prihodi i prihodi članova porodice ne prelaze dvostruki iznos koji predviđa Zakon o BPP u čl.14 (član 17 zakona)
Ukupan broj podnijetih zahtjeva	139	0	45	43	213	3
Ukupan broj usvojenih zahtjeva	132	0	41	37	139	2

Grafikon br. 4: Odnos broja podnijetih i usvojenih zahtjeva za BPP po vrsti korisnika

¹ Za 11 podnijetih zahtjeva u toku je određivanje vrste korisnika